

80 let Českého a slovenského sdružení v Kanadě

Miloš Šuchma

V roce 2018 Česká republika a Slovenská republika oslavily 100. výročí samostatnosti, 85 let pod hlavičkou Československa a 15 let jako samostatných republik. Nicméně obě republiky vděčí samostatnosti a odchodu z Rakousko-Uherska, protože pokračování by znamenalo poněmčení Čechů a pomadžarštění Slováků. Taková situace se nyní, kdy každá menší ethnicita v Evropě dosáhla samostatnosti se nezdá reálná, ale v době Anschlusu, tedy připojení Rakouska k Německu v březnu 1938 kam by spadly také Čechy a Morava a zabrání Podkarpatska a východního Slovenska Maďary, tato představa není daleko od reality. Proto oslavy v České republice a na Slovensku, jakož i v zahraničí byly provázeny nadšením a velkolepými oslavami, kterých jsem měl možnost se v Praze zúčastnit.

Letos 17. listopadu si také připomeneme 30. výročí sametové revoluce, kdy Československo dosáhlo odchodu sovětských okupačních vojsk, které dlely na našem území 23 let a země se pozvolna, i když s obtížema demokratizuje. Jako největší chybu je považováno, že nebyla zrušena komunistická strana, která bohužel nebyla vyřazena z politického života a i v současné době tvoří nevládní, i když podporu, bez které by hnutí ANO spolu s ČSSD nedosáhly většinového počtu ve Sněmovně a tím i ve vládě. Tato polokomunistická vláda je ostudou pro Českou republiku po 30 letech od sametové revoluce.

Vznik Československého národního sdružení

Předmětem mého článku je však hlavně připomenutí 80. výročí vzniku Českého a slovenského sdružení v Kanadě (ČSSK) v roce 1939, jméno organizace, které se několikrát měnilo z původního jména Národní sdružení Slováků, Čechů a Karpatorusů na Československé národní sdružení, z iniciativy hlavně Slováků v Montrealu.

Montreal představoval v předválečné době velké soustředění krajanů, v počtu kolem 4.000, z toho 90 procent bylo Slováků. V roce 1924 byl založený Československý podpůrný spolek. Později vznikaly i jiné spolky a když přišly osudové chvíle pro Československou republiku, spolky uspořádaly 27. března 1938 manifestační schůzi a uspořádaly sbírku po celé Kanadě na obranu své staré vlasti. Další velký projev solidarity uspořádaly spolky v době Mnichova 2. října 1938 v St. James Market Hall, které se zúčastnilo čtyři tisíce osob. Když nastal 15. březen 1939 obsazením Čech a Moravy a odtržením Slovenska, kanadští Slováci neuznali toto odtržení od historických zemí, ale stáli na principu Československé republiky vytvořené v roce 1918. V dubnu 1939 byl prezident Eduard Beneš v Chicagu, kde se setkal také s představiteli krajanů v Kanadě, Gustavem Přístupou, spoluzakladatelem Sdružení a Memorial Masaryk Institutu v Torontě, pro který zakoupil pozemek na Masaryktownu, který je stále chloubou krajanů v Torontě. Dále na schůzce s prezidentem Benešem v Chicagu byl Karel Buzek, který se stal prvním generálním tajemníkem celokanadského Sdružení, v delegaci byli také A. Springl a G. Pokorný. Osobně si na Gustava Přístupu pamatuji z října 1968, kdy se oslavovalo 50. výročí založení Československé republiky a také odsouzení okupace Československa sovětskou armádou, v té době dva měsíce starou událost. Rovněž se pamatuji na Karla Buzka, jednoho z nejaktivnějších krajanů. Prezident Beneš vyhlásil v Chicagu boj proti fašismu, ke kterému volal všechny zahraniční Čechy a Slováky. Tato výzva našla odezvu v Montrealu a hned se konaly porady o vytvoření osvobozovacího hnutí v Kanadě.

Pozice byla také posilněná tím, že generální konzul František Pavlásek odmítl za pomoci Sokolů a kanadské policie vydat svůj úřad Němcům a pevně stál na zásadách, na kterých byla Československá

republika vytvořena. V dubnu svolal schůzku na čs. Generálním konzulátě, kde se formovalo založení odbojového tělesa. 16. dubna byla organizována velká manifestace našeho lidu, které se zúčastnilo více jak dva tisíce krajanů. Přistoupilo se k přihlašování do Československého národního sdružení, jako první pobočky.

24. - 25. června se konal sjezd Čechoslováků v Torontě za účasti 140 delegátů z celé Kanady, na němž byl zvolen jako první předseda Slovák Štefan Rudinský a generálním tajemníkem Karel Buzek. Generální konzul Československé republiky František Pavlásek byl zvolen čestným předsedou. F. Pavlásek byl 14. srpna 1942 jmenován vyslancem Československé republiky v exilu a uznán kanadskou vládou. Karel Buzek byl také jmenován výkonným ředitelem kanadského Relief fondu.

Karel Buzek a Slovák Peter Klimek podnikli velmi náročnou a agitační cestu po celé Kanadě za účelem vzniku poboček po celé Kanadě od pobřeží k pobřeží. Ze 40.000 Čechů a Slováků v Kanadě (počítaje v to celé rodiny) se do Sdružení přihlásilo 6.500 členů v 91 pobočkách po celé Kanadě. Po Kanadě cestovala také vojenská komise pod vedením plk. gen. štábu Č. Hutníka za účasti Karla Buzka, aby prováděla nábor dobrovolníků do čs. armády a spojeneckých vojsk. V Edmontonu byla pilotní škola pro výcvik pilotů pro letectvo.

Kanadské pobočky začly vyvíjet vlasteneckou činnost informováním kanadské veřejnosti o své činnosti, sběrem finančních prostředků pro podporu válečného úsilí. Vybralo se přes 300.000 dolarů, což v dnešní měně je asi 12 milionů dolarů. Československým vojákům v Anglii poslali čeští a slovenští Kanadčané 4 miliony cigaret, 500 beden konzervovaného ovoce, 30 beden čokolády, 5 beden různých léků. V tom není započítáno stovky a stovky vánočních dárků (pečivo, doplňky oblečení, atd.), které byly zaslány čs. vojákům.

Velkou propagační činnost vykonal také bratr prezidenta E. Beneše, senátor Vojtěch Beneš, který cestoval po celé Kanadě a pronesl řadu projevů. Velký dojem udělala v Kanadě návštěva prezidenta Eduarda Beneše v Ottawě 3. června 1943, který byl s nadšením přivítán kanadským parlamentem a kanadským ministerským předsedou W. L. Mackenzie Kingem. Stejně obdivné o návštěvě prezidenta Beneše byly komentáře kanadských novin.

Pokud se jedná o ottawskou pobočku, kde žiji, ta byla založena 22. listopadu 1942 z podnětu Františka Pavláška. Prvním předsedou byl J. Kurtin, místopředsedou J. Holan, pokladníkem M. Stretavský a jednatelkou L. Hitschmanová. Členem pobočky byl také F. Stein, výborný klavírista, kterého si ještě pamatuji z jeho klavírních vystoupení.

Lotta Hitschmanová (1909 - 1990) se později stala významnou sociální pracovnící v Kanadě. Narodila se v Praze, kde studovala, a také na pařížské Sorbonně. Doktorát získala na univerzitě Karlově, znala 5 jazyků. Po Mnichovu žila v střídavě ve Francii, Belgii a z Lisabonu se jí podařilo odjet do New Yorku, z kterého se přemístila do Kanady, kde získala vízum. V Kanadě v roce 1945 založila a stala se ředitelkou Unitarian Service Committee of Canada. Této činnosti se věnovala celý svůj život, cestovala po celém světě, aby pomohla postiženým z války, dětem a nemocným. Za svojí činnost získala mnoho vyznamenání z Francie, Anglie, Koreje, Holandska, OSN. V roce 1968 obdržela Order of Canada a v roce 1979 byla povýšena do nejvyššího ocenění Companion. Československé sdružení v Kanadě jí udělilo Masarykovu cenu v roce 1985 a přestože v té době měla již Alzheimerovu nemoc byla silně dojata když jí cena v nemocnici byla předávána, protože si velmi vážila prezidenta T. G. Masaryka. Během její činnosti v URC v letech 1945 – 1984 bylo vybráno od dárců 129 milionů dolarů.

Aktivita Čechů a Slováků v Kanadě a podpora válečnému úsilí Kanady bylo důvodem, že čs. komunita v Kanadě byla uznána jako občané spojenecké země, kteří nebyli předmětem různých válečných

omezení jako jiné etnické skupiny. Úsilí Čechů a Slováků ve válečném období bylo také podnětem k mé osobní aktivitě v organizaci, která během válečného období sehrála podstatnou roli hodnou obdivu.

Poválečná politická imigrace

Po válce v mezidobí před komunistickým pučem se imigrace soustředila na příbuzné usedlých imigrantů v Kanadě a také těch, kteří prozíravě tušili, že situace v Československu se schyluje ke komunistické nadvládě. Velmi dobře si pamatuji na rozhovor mého otce, s kterým jsem byl na procházce v říjnu 1947, a který potkal ochodního přítele, který se otce ptal co bude nyní dělat, protože říkal, podívejte jak to zde vypadá, to špatně dopadne, a řekl, že příští týden odjíždí do Brazílie. Jeho odhad byl naprosto správný a mrzí mne, že otec v Československu zůstal, protože v roce 1951 byl zatčen a vězněn, a rodina neměla lehký život.

Po komunistickém puči se podařilo kolem 10.000 osob překročit hranice, především do Německa, kde byli ubytováni v nepříliš ideálních podmínkách po válce zničeném Německu. Byli to politicky orientovaní lidé, např. z agrární strany, která nebyla v roce 1946 připuštěna k volbám nebo národně-sociální strany a sociální demokracii, lidé, kteří si v mnoha případech zachránili životy nebo dlouholetá věznění. Byli to vlastenci, kteří jasně viděli nástup diktátu komunistické strany.

Byli to také lidé politicky, vzděláním a administrativně na výši, kteří pro Československé sdružení byli přínosem. Jejich členství v naší organizaci bylo pro ně logické.

Byli to nejen čestní předsedové Sdružení, kteří byli předtím aktivní ve Sdružení, jako Karol Stark z Kitcheneru, Karel Buzek z Toronta, František Baleja z Winnipegu, bývalý funkcionář národně-sociální strany Ota Hora z Ottawy, Baťovec Antonín Daičar z Battawy, přední představitel druhého odboje za války a významný vědec Vladimír Krajina z Vancouveru, poslední předsedové z poválečné doby Ludvík Urban a Jiří Corn z Toronta, ale i řada jiných s kterými jsem se znal jako Jiří Škvor a Viktor Zicha z Montrealu, Jaroslav Bouček z Ottawy, Jiří Macek a 84-letý Jan Drábek z Vancouveru, Viktor Fic ze St. Catharines, který uměl výborně slovně i písemně formulovat a řada lidí z Toronta: Blanka Rohnová, Eda Ottová, Zdeněk Otruba, velký Sokol Jan Waldauf, Karel Cvachovec, Karel Jeřábek, 94-letý Josef Čermák a řada jiných, kteří všichni již nežijí až na dvě zmíněné osoby.

Byli to obětaví vlastenci, kteří byli příkladem pro další imigraci příšlou po sovětské okupaci v roce 1968.

Činnost Československého sdružení po roce 1968 spočívala především v demonstracích před sovětským a československým velvyslanectvím jako vyjádřením nesouhlasu se sovětskou okupací a souhlasem československé vlády s okupací vlastní země. Další formou byly prezentace kanadské vládě o situaci v Československu, pronásledování Charty 77 a kanadským delegátům pro mezinárodní setkání, zejména Helsinských dohod.

V roce 1977, kdy bylo v Kanadě registrováno 58.000 Čechů a 24.000 Slováků poslalo Československé sdružení jménem předsedy L. Urbana a předsedy zahraniční komise Sdružení J. Corna kanadskému ministru zahraničí kritický rozklad Směrnice o úpravě právních vztahů, které vydala Československá vláda 15. 3. 1977 jako Směrnice o úpravě právních vztahů k občanů, kteří se zdržují v cizině bez povolení čs. úřadů. Tyto Směrnice nabízely 4 možnosti: a) návrat do Československa, b) povolení k trvalému pobytu v cizině a chovat se jako čs. občan, c) propuštění ze státního svazku, d) odnětí státního občanství pro ty, kteří vyvíjejí nepřátelskou činnost. V případech a, b, c se požadoval také vysoký peněžní poplatek, vedle skutečnosti, že lidé, kteří utekli před sovětskou okupací a komunismem by si

nyní měli upravovat „vztahy“ (vztahy si upravilo z imigrace roku 1968 podle odhadu necelých deset procent). Můj kamarád pod nátlakem rodiny manželky si vztahy upravil, napsal jsem mu dopis a od té doby jsem ho neviděl.

Já sám jsem se v této záležitosti dost angažoval a můj dopis kanadskému předsedovi vlády v časopise Západ byl příčinou zbavení občanství a odsouzení k trestu dvou let, o čemž jsem se dověděl neoficiálně. Když jsem přijel poprvé do Prahy v březnu 1990, zašel jsem na Ministerstvo vnitra se zeptat zda jsem byl zbaven občanství. Ochotný úředník zašel za zamřížované dveře a za chvíli se vrátil, aby mně sdělil radostnou zprávu, že jsem byl zbaven občanství a odsouzen. Řekl jsem mu, že je velmi ochotný a že musí být již nově dosazený kádr. Smutně mně sdělil, že tam slouží již dlouho, ale že to vše bylo rozhodnutí jejich ministra. Tak to tam probíhalo.

V roce 1979 byl opět poslán dopis kanadské delegaci na konferenci v Bělehradě, kde kanadská delegace tyto směrnice veřejně odsoudila.

V roce 1980 se utvořila Imigrační komise Československého sdružení, kde jsem byl v Ottawě předsedou této komise a od roku 1984 předsedou celokanadské komise. Posílali jsme do uprchlických táborů finanční podporu, zejména pro děti a pro nově příšlé jsme v době vánoc pořádali vánoční schůzky a dali finanční příspěvky a dárky dětem.

Československé sdružení podepsalo v roce 1982 s ministrem imigrace dohodu o sponzorování, na základě které se podařilo přemístit z Evropy řadu Čechů a Slováků.

V roce 1982 Československé sdružení poslalo kanadskému ministru zahraničí pro konferenci v Madridu žádost o propuštění vězňů v Československé republice, zejména z Charty 77.

V roce 1985 byla vypracována obsáhlá zpráva Lidská práva 1985 o persekuci chartistů, jejichž počet stoupl z původních 241 osob na 1.200. Zpráva obsahovala kompletní seznam uvězněných osob. Bylo apelováno na kanadskou vládu, aby v jednáních na mezinárodním poli s Československou vládou zdůrazňovala propuštění vězňů a dodržování lidských práv, ke kterým se Československo zavázalo podle Helsinských dohod.

V Bělehradě se také konala kulturní konference v roce 1985, které se za Kanadu zúčastnil J. Škvorecký a kdy ho ve výtahu vedoucí čs. delegace oslovil: „Pán mluví srbsky?“ a J. Škvorecký mu odpověděl: „Ne, pán mluví česky“. Manželé Josef a Zdena Škvorečtí, členové Československého sdružení vydali v nakladatelství 68 Publishers 224 knih (z 227 ohlášených), které by jinak nespátřily světa. Za to jim patří nesmírný dík.

Od roku 1985 Československé sdružení se rozhodlo udělovat na kongresech Masarykovu cenu jako ocenění jejich práce pro svobodné Československo. Prvními oceněnými v roce 1985 byli: Oto Jelínek, ministr kanadské federální vlády a bývalý mistr světa v krasobruslení; Gordon Skilling, profesor torontské univerzity, spisovatel, znalec československé minulosti a současnosti, Charty 77, přítel svobodného Československa; Karel Buzek, činovník československých krajanských organizací po více než padesát let, spoluzakladatel Sokola v Torontě a Československého sdružení v Kanadě, jehož byl tajemníkem během druhé světové války, nositel Řádu Kanady; Karol Stark, člen a činovník československých krajanských organizací od dob, kdy přišel jako Baťovec do Kanady, po druhé světové válce dlouholetý předseda Československého sdružení v Kanadě.

V roce 1986 kanadská vláda zvýšila počet uprchlíků z 200 na 3.100 a na naší žádost odstranila placení poplatků. Naše organizace byla prohlášena ve styku s vládou jako nejlépe organizovaná.

Jiří Corn se stal předsedou Kanadské etnokulturní rady, která sdružovala téměř všechny etnické organizace v Kanadě.

Opět naše organizace vypracovala podklady pro kanadskou delegaci na Konferenci o bezpečnosti a kooperaci v Evropě, která se konala ve Vídni.

Imigrace po srpnu 1968 do Kanady

Po sovětské okupaci Československa 21. srpna 1968 a tím i skončení Pražského jara, v Československu se postupně ujali vlády představitelé levicového křídla komunistické strany a došlo tak k tzv. normalizaci, kdy jakákoliv kritika byla potlačována.

Na 12.000 lidem z Československa se podařilo odejít do Kanady, ať již v době po srpnu 1968, kdy to ještě bylo možné nebo se lidé se nevrátili z dovolených, což byl také můj a manželky případ, kdy jsme emigrovali z Paříže koncem září 1968.

Domnívám se, že byl poměrně podstatný rozdíl mezi imigrací po roce 1948, která byla politicky orientovaná a imigrací po srpnu 1968, kde hlavním motivem byla okupace Československa a tudíž velmi malé vyhlídky na budoucnost v opět komunistickém Československu po necenzurované době před okupací. Tato posrpnová imigrace viděla především úkol se existenčně zajistit, což se mnohým dobře podařilo, díky dobré kvalitaci. Angažovat se politicky bylo pro tuto imigraci druhořadé, protože v politické angažovanosti neviděli příliš smysl. Nedá se to zevšeobecňovat, ale většina tak smýšlela. Já a někteří ostatní po počátečním zajištění existence viděli úkol pomoc republice, která je okupována a kdy mnozí jsou vyhazováni ze zaměstnání nebo zavírání (někteří z mých přátel) za to, že chtějí, aby lidská práva v Československu byla dodržována a že nesouhlasí s okupací sovětských okupantů. Vedoucím příkladem byli ti, kteří podepsali Chartu 77 a také mlčící „šedá“ zóna těch, kteří neměli takovou odvahu jako chartisté, nicméně v principu tiše s Chartisty souhlasili.

Je nutno říci, že jak kanadská vláda, tak i imigranti z roku 1948 se zachovali vůči nově příšlým velkoryse. Jednak jsme dostali úvěr na letenky do Kanady, kde nás na letištích čekali krajané, aby nám v začátcích pomohli radou, ubytováním nebo pomocí při hledání zaměstnání. Nabízeli také oblečení a věci do domácnosti. Podstatná byla apelace delegace Sdružení u kanadské vlády, aby urychlila přílety Čechů a Slováků z uprchlických táborů. To našim starším spolukrajanům s vděčností nezapomeneme a jejich pomoc a rady jsme oceňovali.

Když jsme byli existenčně usazeni, začli jsme se zajímat jak pomoci v krajanském životě. Československé sdružení bylo alespoň pro mne jasnou volbou, protože to byla celokanadská organizace s vybudovanými pobočkami, politicky orientovaná, ale i kulturně a společensky velmi aktivní.

Neříkám, že mnoho z nás, ale někteří se začli registrovat do poboček, byli zvoleni do funkcí a postupně přebírali vedení poboček.

Já jsem byl aktivní jako předseda pobočky v Ottawě a také jako vedoucí imigrační komise přes kterou se nám podařilo prosadit např. v roce 1986 573 vládně sponzorovaných, protože jsme byli v pravidelném styku s ministerstvem imigrace, 67 sponzorovaných naší organizací, 60 sponzorovaných rodinou, 21 soukromě sponzorovaných, tedy celkem 721 sponzorovaných. Byla to dost obtížná práce, ale přinesla výsledky.

V roce 1987 na 39. kongresu v Torontě jsem byl zvolen celokanadským předsedou (v roce 2018 je to mé deváté předsednictví), jako první z nově příšlých po srpnu 1968 a také pobočky začly být obsazovány nově příšlymi do předsednických funkcí a funkcí ve výborech.

Zajímavý byl 41. kongres v Montrealu v roce 1989 (padesáté výročí Sdružení), rok, kdy každý očekával změny v Československu z důvodu mnoha protestů. Seděl jsem na večeri kongresu vedle kanadského ministra zahraničních věcí z roku 1968 Mitchella Sharpa, který se velmi zasloužil o urychlení imigrace čs. uprchlíků po sovětské invazi v srpnu 1968. Také na tomto kongrese obdržel od nás Masarykovu cenu.

Na kongrese jsem se nabídl, že zavolám Václavu Havlovi, kterého jsem znal z roku 1968, kdy jsem byl členem hlavního výboru Klubu angažovaných nestraníků, abych mu vyřídil pozdrav z našeho kongresu (Masarykova cena mu byla udělena v roce 1990). Když jsem se dovolal byl v dobré náladě, protože právě byl propuštěn z vězení a oslavoval v bytě s přáteli. Říkal, že se mu líbí Západ, který jsme vydávali a pozdravoval všechny krajany.

Od tohoto telefonátu uběhlo půl roku a došlo k pátku 17. listopadu 1989 k zmlácení studentů na Národní třídě, což mělo lavinovitý průběh, který následoval, nejen v Praze, ale i v celé republice. (Zifčák ve své výpovědi v roce 1990 uvedl, že o den dříve tedy 16.11. si ho zavolal náčelník správy StB Praha Bytčánek a osobně mu sdělil, že na společné schůzi, kterou měl s 1. náměstkem federálního ministra vnitra Lorencem a náčelníkem hlavní správy kontrarozvědky Vykpělem a vedoucím 13. oddělení ÚV KSČ Hegenbartem, bylo rozhodnuto o jistém scénáři, jehož součástí mělo být i to, aby Zifčák sehrál zraněného. Tomu předcházela přílet generála KGB Gruška 14.11. a 17.11. večeri s šéfem StB Lorencem a náčelníkem kontrarozvědky Vykpělem. Lze tedy předpokládat, že toto „přivezl“ z Moskvy Gruško).

Situaci na Národní třídě jsem sledoval na americké a kanadské televizi, kde zahraniční reportéři popisovali sled událostí.

Druhý den jsem telefonicky a přes naší kancelář začal organizovat podporu událostí v Praze. Víím, že se v Ottawě v průběhu týdne a Torontě pořádalo několik podpůrných demonstrací s projevy za účasti také kanadských politiků, zrovna tak jako v jiných městech. V Ottawě a Torontě jsem se také účastnil. V neděli jsem volal Rudolfa Battka, bývalého místopředsedu Klubu angažovaných nestraníků, kterého jsem dobře znal a který byl v době normalizace uvězněn třikrát v celkové době 9 let, jako snad nejvíce odsouzený člověk po srpnu 1968. Ptal jsem se ho jak vidí situaci. Battěk byl velmi optimistický a ptal se, kdy přijedu, tak jsem mu řekl, že v březnu příštího roku, což se stalo.

V prosinci 1989 byl Václav Havel zvolen za velké podpory národa prezidentem a v únoru příštího roku přijel do Kanady.

Po příletu do Ottawy 17. února 1990 se prezident Havel zúčastnil setkání s krajany, které proběhlo v plně obsazené budově radnice v ottawském Nepeanu, kde jsem seděl s manželkou a předsedou ottawské pobočky a jeho přítelkyní na podiu s V. Havlem a jeho manželkou Olgou. Bylo tam také hodně Slováků, kteří měli transparenty s nápisy o volání po samostatném Slovensku. Paní Olga Havlová se mě ptala zda se jedná o separatisty. Logicky jsem jí odpověděl, že ano.

Druhý den 18. února byla státní večere v sídle kanadského generálního guvernéra Johna Hnatyshyna za účasti kanadského ministerského předsedy Briana Mulroneyho a řady ministrů. Zasedací pořádek byl organizován tak, že manželky seděly odděleně od manželů (snad, aby se příliš mezi sebou nebavili) a

tak jsem měl „potěšení“ sedět s československým ministrem zahraničního obchodu Andrejem Barčákem, členem KSS a členem Čalfovy vlády a synem Andreje Barčáka staršího, který byl stejným ministrem jako člen KSS ve Štrougalově vládě v letech 1970 – 1981. Když jsem se představoval jako předseda Československého sdružení Andrej Barčák mladší prohlásil, že si funkci zasloužím, což jistě byla od člena KSS „neskonaná pochvala“. Dalším přisedícím byl tělnatý muž s chutí porcující večeři, který se mně představil jako ekonomický poradce prezidenta Havla, tuším s jménem Böhm. Řekl, že až přijedu do Československa ať se stavím na Hradě, že spolu půjdeme na večeři a pak že „půjdeme pracovat“, aniž sdělil jeho představu této práce. Pochopitelně jsem tuto nabídku nerealizoval, zvláště poté co jsem si přečetl, že byl spolu s Karlem Koecherem, (špiónem STB a KGB, který byl odsouzen ve Spojených státech k trestu doživotí, ale pak vyměněn v NDR na mostě za sovětského disidenta Šaranského) na služební cestě v Jižní Africe. Ne všichni v delegaci Václava Havla měli tak zvláštní minulost, ale skutečností je, že ministerský předseda a bývalý komunista Čalfa, zaručil volbu komunistů v prosinci 1990 Václavu Havlovi prezidentem za slib, že komunisté budou ponecháni na pokoji, což se bohužel stalo.

Následujícího dne, 19. února proběhlo ve slavnostní promoční aule torontské univerzity Convocation Hall setkání s prezidentem Havlem za účasti přeplněného sálu krajanů. Prezident se ale opozdil o celou hodinu, protože byl zdržen Slováky, kteří mu ukazovali svůj kostel. Takže setkání místo ve 12:30 začlo ve 13:30. Program moderoval Josef Čermák, prezidenta představil rektor univerzity John Airdem a proslovy měli v pořadí Miloš Šuchma, předseda Československého sdružení, Dušan Toth, generální tajemník Světového kongresu Slováků a Otto Jelínek, ministr kanadské vlády.

Ve svém projevu jsem mimo jiné řekl, že komunistická strana po sametové revoluci by měla být zrušena.

Prezident Havel obdržel čestný doktorát od prezidenta York univerzity, Masarykovu cenu od našeho Sdružení a byl před svým projevem představen Gordonem Skillingem, významným odborníkem na Československo.

Václav Havel řekl, že se omlouvá za minulou komunistickou vládu za vše co vůči imigraci bylo provedeno a že nyní začne jiné období spolupráce krajanů s demokratickým Československem.

V květnu 1990 se konal v Edmontonu 42. kongres Československého sdružení. Sdružení bylo stále plně zaměstnáno imigrační situací, jen v Rakousku bylo na 3.500 lidí čekajících na konečné destinace jejich imigrace. Moje zpráva jako předsedy bylo plná aktivit, které se rozběhly:

1. Demokratický sbor pomoci z iniciativy vancouverského Jana Drábka: pomoc na 300 zahraničních odborníků, Čechů a Slováků;
2. Civic forum fund v Torontě: vybráno na \$50.000 dobročinných příspěvků;
3. Education for Democracy: snaha zajistit na 250 rodilých učitelů angličtiny v Československu;
4. Výměna studentů: umístování studentů na kanadské vysoké školy;
5. Pomoc při přípravě voleb v Československu: bylo odesláno na 20 kg materiálu a prof. Fic uspořádal přednášku o volebních systémech, Elections Canada darovala \$200.000 na čs. volební organizaci a že všechny papír na volby bude dodán z Kanady;
6. Kanadský zemědělský výzkumný institut pro východní Evropu v Československu: kanadské ministerstvo zemědělství přislíbilo účast a podporu;
7. Návrh osnov pro nové fakulty politologie v Československu: výuka politologie v novém pojetí, po zrušení marxistické ideologie;
8. Institut účetnictví v Československu: založení nezávislého institutu účetnictví na základě

- kanadského institutu;
9. Podnikatelská kanadsko-československá spolupráce: zakládání podniků s převahou kanadského kapitálu;
 10. Spolupráce měst Nepean a Brna: na základě velmi dobré průmyslové základny Nepeanu a dobrého městského hospodaření;
 11. Kulturní činnost: zájezdy předních československých umělců do Kanady.

V květnu 1991 se konal 43. kongres Československého sdružení v Torontě, kde moje zpráva nebyla tak optimistická jako na předcházejícím kongresu.

Ve své zprávě jsem konstatoval, že nadšení nad získanou svobodou mezi Čechy a Slováky od 17. listopadu 1989 se odrazilo v zahraničí ve víře, že jejich nabídka pomoci bude přijata se stejnou intenzitou. Mnoho z nás proto omlouvalo předvolební situaci před červnem 1990 zaneprázdněností čs. politiků, kteří se soustřeďovali na politický boj. Volby dopadly uspokojivě, i když lidé byli zklamáni vyšším ziskem pro KSČ než se očekávalo se 13%, a KSČ nebyla zrušena.

Politické reprezentaci se také nepodařilo vypořádat s odstraněním bývalých komunistických nomenklaturních struktur, které se rychle přizpůsobily situaci v nových podmínkách. Stále se ukazuje, že politické vedení je velmi nerozhodné, byrokracie, stále žije podle minulých návyků, neodpovídá na podněty, ani na korespondenci. Zdá se, že pro mnoho čs. politiků je imigrace příliš myšlenkově vzdálená jejich myšlení a hodnotám.

Než jsem jel poprvé do Československa v březnu 1990, téměř po 22 letech v Kanadě a protože jsem jel přes Vídeň a z Vídně autobusem do Prahy, kontaktoval jsem Karla Schwarzenbergera, o kterém jsem věděl, že se během normalizace snažil pomoci politicky i finančně Chartě 77 a všem pronásledovaným. Ve Vídni mne Schwarzenberger pozval do jeho domu, či spíše menšího hrádku a večer jsme se dívali na bratislavskou televizi, kde mimo jiné vedle sebe stáli Rudolf Schuster, předseda Slovenské národní rady a Milan Čič, předseda slovenské vlády, oba komunisté. Já jsem jejich obličej neznal, ale řekl jsem, že rozhodně nevypadají jako žádná nová demokratická generace, ale stará komunistická nomenklatura. Karel Schwarzenberger řekl, takhle to tam teď vypadá.

Příkladem toho může být jmenování Rudolfa Schustera, člena ÚV KSS, který byl komunistickou vládou odsouhlasen předsedou Slovenské národní rady a teprve po kritice Verejnosti proti násilii vyhledal prezidenta Václava Havla, aby mu přidělil místo velvyslance v Německu jako podkarpatského Němce, což se nepodařilo, protože místo bylo již obsazené, ale sám Schuster ve své knize Ultimátum cituje tento rozhovor u prezidenta Havla ve věci velvyslance v Kanadě, jako druhé volby Schustera: „Jirko, máte už obsazené místo velvyslance v Kanadě“ zeptal se prezident když vytočil číslo ministra zahraničí Dienstbiera. Jeho odpověď jsem v telefonu neslyšel, z prezidentova výrazu jsem však pochopil, že obsazené už je. „Ano. A prosím tě, nedá se to ještě změnit?“ pokračoval prezident. V místnosti opět nastalo ticho, dokud Václav Havel nevyslechl Dienstbierovu odpověď. „Prosím tě, buď tak hodný a změň to. Napiš tam pana Schustera...Děkuji. Ahoj.“

Rudolf Schuster odjel 3. srpna 1990 do Kanady, 28. srpna generální guvernér přijal jeho akreditační listiny a tím se stal velvyslancem. Přivedl si sebou jako svého zástupce také bývalého komunistu Jana Rychlíka.

Jeho příchod vyvolal mezi krajany roztržku, podobnou koncertu Waldemara Matušky a jeho skupiny KTO když z cesty na festivalu v Nashvillu a Montrealu, kde manželka Waldemara Olga měla tetu, ještě v době před sametovou revolucí se zastavili v Ottawě, kde jsme jim organizovali koncert před

přeplněným sálem Muzea přírody. Koncert byl kritikou určité menší části starousedlíků z imigrace roku 1948 a také pár lidí z imigrace 1968, kteří neznaje Waldemara Matušku se domnívali, že je to akce StB, aby rozvrátila imigraci. Pozdější odchod Matušků do imigrace jim nedal za pravdu, ale dal za pravdu těm, kteří znali postoje a popularitu Waldemara Matušky.

Já sám, který jsem byl zvolen devětkrát předsedou, sedumkrát z toho aklamací, ale v době Schusterovy aféry dvakrát v soutěžní volbě, kdy jsem získal 75% hlasů. Naše většina považovala za nepřístojné, aby první posametový velvyslanec byl čerstvý bývalý komunista a vysoký funkcionář, který jen převlékl těsně po sametu politický kabát. Někteří krajané říkali, že snad Václav Havel ví co dělá když ho jmenoval. Nevěděl to, zrovna tak jako nebyl schopen zakázat komunistickou stranu, což se České republice vymstilo až do současné doby.

Rudolf Schuster byl k 28. dubnu 1992 odvolán na základě lustračního zákona z velvyslaneckého místa. Nicméně obratný chameleon Schuster se po návratu na Slovensko stal primátorem Košic, kdy na Slovensku lustrační zákon neplatil a v roce 1999 vyhrál s 57,18% prezidentské volby nad V. Mečiarom s 42,81%. V dalších prezidentských volbách v roce 2004 Slováci jeho taktiku a chování „pochopili“ a ve volbách propadl s 7,42% oproti vítězi voleb I. Gašparovičovi, který ve druhém kole získal 59,91% oproti V. Mečiarovi s 32,73%.

Po odvolání Rudolfa Schustera z Kanady byl jmenován novým velvyslancem poslanec Stanislav Chýlek, snad nejpopulárnější až dosud velvyslanec. Když jsem se zeptal jeho nástupce Vladimíra Kotzyho jak se stal velvyslancem sdělil mně, že byl spolužákem Václava Klause na vysoké škole a že s ním jezdil lyžovat. Tedy ne zcela stejná situace jako s jmenováním Schustera, ale alespoň, že V. Kotzy uměl lyžovat.

Velké úsilí Sdružení a zvláště tehdejší pokladník ústředí Jan Sammer věnovalo po schválení restitučního zákona navrácení majetku původním majitelům, mnoho z nich z řad imigrantů. Tyto majetky byly v řadě případech obydleny komunistickými rodinami, které je dostaly za nízké ceny jako ocenění za jejich práci pro KSČ. Vymáhání těchto majetků prostřednictvím soudů bylo namáhavé a vyžadující hodně úsilí.

Pokud bych měl shrnout současnou situaci Českého a slovenského sdružení v Kanadě (ČSSK), nové jméno po rozdělení Československa, organizačně má 8 poboček, členskou základnu necelých 500 členů, většinou staršího věku. Mladých se získává velmi málo, protože není téměř žádná nová imigrace a aktivity jsou spíše kulturně-společenské. O politické záležitosti se stará především Výkonný výbor vzhledem k nepřilíh ideální politické situaci v České republice, kde je problematický prezident a předseda vlády hnutí ANO, podporovaný sociálně-demokratickou levicí a komunistickou stranou (naštěstí volebně na sestupu), která není ve vládě, ale podporuje většinový počet poslanců. Požadavek zákazu komunistické strany, jediné z bývalých komunistických zemí se již konat nebude, starší komunisté ale postupně odcházejí úmrtím.

Korespondenční požadavek volby v zahraničí je požadován řadu let, ale nemá podporu stran, které vědí, že zahraniční Češi je nevolí (ANO, ČSSD, KSČM).

Výhledy tedy nikterak radostné, ale k 80. výročí naší organizace vzhlížíme s úctou k těm, kteří jí založili a kteří se po mnoho let snažili a snaží jí udržet.